

کارگران از انقلاب بهمن ۵۷ چه می خواستند؟

اسناد تاریخی

به مناسبت اول ماه مه، روز جهانی کارگر

در دوران انقلابی ۱۳۵۷ انواع تشکلهای کارگری، شورا، سندیکا و غیره به دست کارگران و با خواسته‌های رادیکال در سرتاسر ایران در مراکز کار شکل گرفتند. در آن مقطع، هرکدام از این تشکلهای به روش‌های مختلف برای بهتر شدن شرایط کار و زندگی طبقه‌ی کارگر ایران، تلاش و مبارزات با ارزشی را انجام دادند.

سند زیر که به یاری دکتر **پیمان وهاب‌زاده** از مجموعه‌ی ارزنده‌ی آرشیو کارگری **زنده‌یاد خسرو شاکری** در اختیار قرار گرفته است، مربوط به یکی از تشکلهای کارگری در تهران به نام «شورای مؤسس اتحادیه‌ی سراسری کارگران ایران» است که پس از پیروزی انقلاب ۱۳۵۷ با تشکیل دولت موقت مهدی بازرگان، درخواست‌های کارگران را طی اعلامیه‌ای خطاب به آن در ۲۴ ماده منتشر کرد.

آنچه در این سند که متن کامل آن در ادامه آمده است می‌خوانید تا حدود زیادی بازتاب تخیل جمعی کارگران از عدالت اجتماعی و اقتصادی است که انتظار داشتند در پی انقلاب در محیط‌های کاری در جامعه‌ی ایران شکل بگیرد؛ آرمان‌هایی که گمان می‌کردند با پیروزی انقلاب باید تحقق پیدا کند.

«درخواست کارگران از دولت موقت»

«شورای مؤسس اتحادیه‌ی سراسری کارگران ایران» با انتشار اعلامیه‌ای تقاضای کارگران را از دولت انقلاب مطرح کرده است. در مقدمه‌ی این اعلامیه آمده است: «انقلابی که در کشور ما انجام شد و رژیم ضدکارگری سابق را واژگون کرد، برای ما کارگران که در طی آن با اعتصاب‌های متعدد خود، بیکاری کشیدیم، گرسنگی و بی‌پولی کشیدیم و صدمه‌های زیادی دیدیم، دربردارنده‌ی امیدهای فراوان است. ما آن همه مشقت را مردانه پذیرفتیم تا از زنجیری که بر دست‌وپای ما زده بودند رهایی یابیم. ما در انقلاب سهیم هستیم، زیرا قبل از همه، انقلاب را با اعتصاب‌مان شروع کردیم و در این راه بسیاری از کارگران جان‌شان را از دست دادند و زن و بچه‌های آنها بدون نان‌آور مانده‌اند. ما در صنعت نفت، در راه‌آهن، در گمرک و در هزاران کارخانه‌ی دیگر ماه‌ها در اعتصاب بودیم و عاقبت دوشادوش هم‌میهنان‌مان، تفنگ در دست، در قیام شرکت کردیم.»

ما به این شرایط به انقلاب امید فراوان بسته‌ایم. امید به آن که در ایرانی خالی از ستم طبقاتی زندگی کنیم. امید به آن که دیگر کارفرمای جلا، برای سود بیشتر، شیرهی جان ما را نکشد. امید به آن که شب‌ها گرسنگی تکرار نشود. از نگرانی خرج درمان زن و بچه، پیری و از کارافتادگی و اخراج و دربدری خلاص شویم. ما انقلاب کردیم تا از نگرانی دیر شدن کرایه‌ی منزل، خجالت نسیه جنس خریدن و سرافکنندگی دست خالی به خانه رفتن راحت شویم.

در این اعلامیه، سپس در ۲۴ مورد تقاضای کارگران از دولت انقلاب به شرح زیر اعلام شده است:

۱. شورای کارگران که در آینده‌ی نزدیک تشکیل خواهد شد، باید به رسمیت شناخته شود.
۲. قانون کار فعلی باید تغییر کند و قانون کار جدید باید با کمک کارگران نوشته شود.
۳. هر وقت هزینه‌ی زندگی بالا رفت، باید حقوق کارگران هم اضافه شود.
۴. از حقوق و مزایای کارگران نباید مالیات گرفته شود.
۵. خدمات درمانی کارگران باید مجانی باشد و آنها نباید حق بیمه بدهند.
۶. برای کارگران هرچه زودتر باید مسکن تهیه گردد.
۷. وقتی کارگری مریض و بستری می‌شود باید تمام حقوقش مطابق روزهای عادی به او پرداخت شود.
۸. کارگران باید ۴۰ ساعت در هفته کار کنند و دو روز تعطیل داشته باشند.
۹. کلیه‌ی کسانی که با رژیم سابق همکاری می‌کرده‌اند، باید از کارخانه اخراج شوند.

۱۰. سرمایه‌داران و کارشناسان خارجی باید اخراج شوند و اموال آنها به نفع کارگران جمع‌آوری شود.
۱۱. بین کارگران و کارمندان از نظر تعطیلات سالیانه و مرخصی سالیانه نباید فرقی باشد.
۱۲. وضع خدمات پزشکی، دارویی و بیمارستانی کارگران باید درست شود.
۱۳. زمان استراحت کارگران که به دستور پزشکی باشد، جزء ساعت کار حساب شود.
۱۴. آیین‌نامه‌ی انضباطی که تمام آن به ضرر کارگر و به نفع کارفرماست باید از بین برود.
۱۵. کلیه‌ی نیروهای انتظامی مثل پلیس، ژاندرمری، و ارتش نباید در مسایل کارگری دخالت کنند.
۱۶. شورای کارگران کارخانه‌ها باید در بررسی امور زیر دخالت داشته باشد:
  - سرمایه‌ی کارخانه
  - وضع کارخانه
  - تصمیمات کارخانه در مورد خرید و فروش
  - سرمایه‌گذاری جدید کارخانه
  - سود کارخانه
  - تقسیم سود
۱۷. استخدام و اخراج کارگران باید با نظر شورای کارگران باشد
۱۸. کارگران باید حق اعتراض و اعتصاب داشته باشند
۱۹. سرمایه‌ی تعاونی‌ها به کارگران برگردانده شود.
۲۰. در کارخانه‌ها باید وسایل رفاهی، اقدامات بهداشتی، وسایل ایمنی و غذای گرم مجانی وجود داشته باشد.

۲۱. آمبولانس، پزشک‌یار، حمام و مهد کودک در هر کارخانه باید به‌وجود بیاید.
۲۲. کلیه‌ی کارگران پیمانی باید رسمی شوند.
۲۳. باید یک شورای پزشکی تشکیل شود تا به وضع کارگران از کارافتاده و بیمار رسیدگی کند.
۲۴. در مورد کارهای سخت (نظیر معدن و ریخته‌گری) باید سن بازنشستگی از ۳۰ سال (کار) به ۲۰ سال پایین آورده شود.

درخواست کارگران از دولت موقت

- ۸- کارگران باید ۴۰ ساعت در هفته کار کنند و دو روز تعطیل داشته باشند.
- ۹- کلیه کسانی که با رژیم سابق همکاری می‌کرده‌اند، باید از کارخانه اخراج شوند.
- ۱۰- سرمایه‌داران و کارشناسان خارجی باید اخراج شوند و اموال آنها به نفع کارگران جمع‌آوری شود.
- ۱۱- بین کارگران و کارمندان از نظر تعطیلات سالیانه و مرخصی سالیانه نباید فرقی باشد.
- ۱۲- وضع خدمات پزشکی، دارویی و بیمارستانی کارگران باید درست شود.
- ۱۳- زمان استراحت کارگران که به دستور پزشکی باشد، جزء ساعت کار حساب شود.
- ۱۴- آئین‌نامه انضباطی که تمام آن به‌ضرر کارگر و به نفع کارفرماست باید از بین برود.
- ۱۵- کلیه نیروهای انتظامی مثل پلیس، زاندارستری و ارتش، نباید در مسائل کارگری دخالت کنند.
- ۱۶- شورای کارگران کارخانه باید در بررسی امور زیر دخالت داشته باشد:
  - سرمایه کارخانه
  - وضع کارخانه
  - تصمیمات کارخانه در مورد خرید و فروش
  - سرمایه‌گذاری‌های جدید کارخانه
  - سود کارخانه
  - تقسیم سود
- ۱۷- استخدام و اخراج کارگران باید با نظر شورای کارگران باشد.
- ۱۸- کارگران باید حق اعتراض و اعتصاب داشته باشند.
- ۱۹- سرمایه‌تعاونی‌ها به کارگران برگردانده شود.
- ۲۰- در کارخانه‌ها باید وسایل رفاهی، اقدامات بهداشتی، وسایل ایمنی و غذای گرم مجانی وجود داشته باشد.
- ۲۱- آمبولانس، پزشک، عمام و مهمه کودک که هرکارخانه باید بپوشد باید.
- ۲۲- کلیه کارگران بیمانی باید رسمی شوند.
- ۲۳- باید یک شورای پزشکی تشکیل شود تا به وضع ارگران از کار افتاده و بیمار رسیدگی کند.
- ۲۴- در مورد کارهای سخت (نظیر معدن و ریخته‌گری) باید سن بازنشستگی از ۳۰ سال به ۲۰ سال پایین آورده شود.

«شورای مؤسسه اتحادیه سراسری کارگران ایران» با انتشار اعلامیه‌ای تقاضاهای کارگران را از دولت انقلاب مطرح کرده است. در مقدمه این اعلامیه آمده است: «انقلابی که در کشور ما انجام شد و رژیم ضدکارگری سابق را واژگون کرد، برای ما کارگران که در طی آن با اعتصاب‌های متعدد خود، بیکاری کشیدیم، گرسنگی و بی‌پولی کشیدیم و صدمه‌های زیادی دیدیم، دربردارنده امیدهای فراوان است. ما آنچه مشتاقانه را مردانه پذیرفتیم تا از زنجیری که بر دست و پای ما زده بودند رهایی یابیم. ما در این انقلاب سهم هستیم، زیرا قبل از همه، انقلاب را با اعتصابمان شروع کردیم و در این راه بسیاری از کارگران جانشان را از دست دادند و زن و بچه‌های آنها بدون نان‌آور ماندند. ما در صنعت نفت، در راه آهن، در گمرک و در هزاران کارخانه دیگر ماهها در اعتصاب بودیم و عاقبت دوشادوش هم‌بهناتمان، تنگ در دست، در قیام شرکت کردیم.»

نویسندگان این اعلامیه آنگاه توضیح داده‌اند که با این شرایط، ما به انقلاب امید فراوان بسته‌ایم. امید به آنکه در ایرانی خالی از ستم طبقاتی زندگی کنیم. امید به آنکه دیگر کارفرمای جلاد، برای سود بیشتر، شیره جان ما را نکشد. امید به آنکه شهبای گرسنگی تکرار نشود. از نگرانی خرج درمان زن و بچه، بی‌ری و از کارافتادگی و اخراج و دربدی خلاص شویم. ما انقلاب کردیم تا از نگرانی دیر شدن کرایه منزل، خجالت نسیه جنس خریدن و سرافکندگی دست‌خالی به‌خانه رفتن راحت شویم.

در این اعلامیه، سپس در بیست و چهار مورد تقاضاهای کارگران از دولت انقلاب اعلام شده است:

- ۱- شورای کارگران که در آینده نزدیک تشکیل خواهد شد، باید به‌رسمیت شناخته شود.
- ۲- قانون کار فعلی باید تغییر کند و قانون کار جدید باید با کمک کارگران نوشته شود.
- ۳- هر وقت هزینه زندگی بالا رفت، باید حقوق کارگران هم اضافه شود.
- ۴- از حقوق و مزایای کارگران نباید مالیات گرفته شود.
- ۵- خدمات درمانی کارگران باید مجانی باشد و آنها نباید حق بیمه بپردازند.
- ۶- برای کارگران هر چه زودتر باید مسکن تهیه کرد.
- ۷- وقتی کارگری مریض و بستری می‌شود باید تمام حقوق مطابق روزهای عادی به او پرداخت شود.